

1788, 4
1093
ORDINARIVS SENIOR
AC RELIQVI FACVLTATIS IVRIDICAE
LIPSIENSIS ASSESSORES

DVOBVVS CANDIDATIS DIGNISSIMIS

CAROLO AVGVSTO BREHMIO

LIPSIENSI
ADVOCATO IMMATICVLATO

ET

CHRISTIANO GOTTLIEB HAVBOLDO

DRESDENSI

AA. LL. AC PHILOSOPHIAE MAGISTRO

VTRIQVE

IVRIS BACCALAVREO

SVM MOS IN IURE HONORES

CVM SPE IN COLLEGIO

QVONDAM LOCVM OBTINENDI

DIE XXVI. IVLII A. C. CIOIOCCCLXXXVIII

COLLATOS INDICVNT

PRAEMISSA

ANIMADVERSIONE IVRIS ANTIQVI VII.

ANIMADVERSI O VII.
I V R I S A N T I Q V I *)

*Analeſta ad AEMIL. LVD. HOMBERGK ZV VACH
de collectione Nouellarum a Iuſtiniano facta
diatriben.*

Rem laudabilem fecit Vir, cum adminiſtranda republica, tum doctrinae ac eruditionis copia clariffimus, CAROLVS FRIDERICVS ZEPERNICK, dum haud ita pridem aliquot circa Nouellas Iuſtiniani commentationes, in vnam collectas, praemiſſa eleganti praefatione ederet. Inter has eminere videtur Viri Cel. AEMILII LVDOVICI HOMBERGK ZV VACH *de collectione Nouellarum a Iuſtiniano facta* ſchediaſma, quod cum hucusque ob raritatem a plerisque ignoraretur, Cl. Editor eius noua productione gratiſſimam litteris rem fecit. Saltem qui haec praefentia publico nomine ſcribit, mirabiliter laetabatur, eſſe non ſolum aliquem, ſed doctum etiam et omnis eruditionis theſauro repletum, qui eandem opinionem tueatur, quam ipſe dudum amplexus fuerat. Scilicet probabile eſt, ipſum Imperatorem Iuſtinianum Nouellarum ſuarum, ſucceſſu temporis ſeiunctim emiſſarum, aliquod *μὲν βιβλίον*, in quod collectae ſiue coactae eſſent, edidiſſe. Quae res quamquam

A 2

*) Sub iure antiquo id intelligimus, quod progreſſum eſt uſque ad excidium urbis Conſtantinopolitanae, ac redeuntem in Italiam iuriſprudentiam.

quam forte magis coniecturarum probabilitate, quam argumentorum certitudine regitur, tamen illae tam proxime veritati accedere videntur, vt inter vtramque parum interfit. Profecto, si coniecturis coniecturas addere licet, veniamus in aliquam earum eum HOMBERGKIO societatem, et videamus, num forte eius opinioni adhuc aliquod robur addi queat?

Profecto id nobis vnusquisque facile dabit, Imperatorem Iustinianum magno sui ipsius amore captum, magnaue gloriae cupiditate, ex suis rebus gestis capiendae, ductum fuisse. Haud leuis ipsi vanitas inerat, ita vt se et bello et pace summum crederet, nullaque re magis, quam memoria operum suorum, delectaretur. Huius rei tot exstant in historia Iustiniana exempla, vt multa afferre superuacaneum sit. In primis vero tum iuris vniuersi emendandi, tum noui condendi, studio quam maxime arsit, tum vero etiam nouarum legum conseruandarum, in primis earum, quas ipse tulerat, diligentissimam curam habuit. Ea causa fuit, cur Codici Iustiniano suas vsque ad id tempus promulgatas constitutiones inferret, eadem quoque causa, cur Codicem repetitae praelectionis conficeret, qui forte lucem non adspexisset, nisi post illum nouas edidisset constitutiones, in primis notissimas quinquaginta decisiones, quae in publico hinc inde vagantes ne interirent, haud leue periculum erat, nisi in nouo Codice collectae conseruarentur. Cum igitur post Codicem repetitae praelectionis Iustinianus nihilominus studii legislatorii non pertaesus esset, verum et postea, proximis statim mensibus initio capto, et ita sequentibus annis continuatione facta, varias hinc inde nouas in iure emendationes susciperet, et tanto quidem

quidem numero, vt earum CLXV. vel CLXX. numerentur, quis credat, Iustinianum, alias operum suorum tam amantem, hos solum ingenii sui foetus deserturum ac liberis quasi posterioribus non idem, quod primogenitis, beneficium tributurum, eoque facturum fuisse, vt hae leges recens creatae, mox Praefectis Praetorio, mox officiorum magistris, mox Archi-Episcopis et Patriarchis, mox rei priuatae comitibus, mox praesidibus aliisque siue in Orientem, siue Occidentem, ac modo in Asiam, Africam, Thraciam aliasque regiones missae, post paucos annos euaniturae essent, ac ne memoria quidem tam sanctarum constitutionum foret superfutura? Quod quoniam Iustiniani consilio eiusque priorum factorum amori quam maxime aduersaturum fuisset, iam ex hoc aliquod argumentum peti potest, Iustinianum de iis per collectionem aliquam conseruandis sedulo cogitaturum fuisse, omnemque operam daturum, vt quod sibi legislatori semel placuisset, ab interitu vindicaretur, in primis cum hoc aliquando se suscepturum promississet; id, quod praecipue factum in notissima Constitutione *Cordi nobis* §. 4. quae, quae post haec de nouo sancire ipsi necessarium ac vtile visum fuerit, ea in aliam congregationem, quae nomine Nouellarum Constitutionum significetur, referre pollicitus est, quo non leuidensi argumento HOMBERGIVS schediasmate laudato iam vsus est.

Atque adeo tam prudens Imperator videre poterat, hoc maxime ex republica futurum atque in publicum commodum redundaturum esse. Nouellarum pleraeque ius prius, quod Institutionibus Digestis ac Codice repetitae praelectionis continebatur, mutabant, tollebant, supplebant, corrigebant; et quamuis ple-

rumque ad singulos magistratus missae essent, paucis ad populum Constantinopolitanum datis, tamen procul dubio Iustiniani in omnibus iis consilium hocerat, vt aliquando vim legis vniuersalis acciperent, quale consilium etiam in anterioribus rescriptis fuisse videtur, quemadmodum non obscure patet ex dicta Constitutione *Cordi nobis, de emendat. Codicis*, atque in primis videri potest in quinquaginta Decisionibus, quae quamquam ad solum Ioannem Praefectum Praetorio missae, tamen, quoniam veteris iuris ambiguitatem rescare et certum ius facere debebant, natura sua singulis subditis scribebantur; cf. ccl. RITTER *ad Heinecc. hist. iur.* §. 396. Ex his igitur videmus, non solum rem aliquam cum primis vtilem, sed necessariam adeo Iustiniano visam fuisse, de seruando promisso cogitare, et nouellas post codicem repetitae praelectionis prodituras in vnum volumen colligere, quo singulis subditis prodesse. Iam vero cum anno demum DLXV. e vita decesserit, inter eas autem, quae hodie prostant nulla inueniatur, de qua certo dici posset, eam vltra annum DLIX. latam esse, *vid. indicem, quem contexit HENR. AGYLAEVUS de dierum annotatione in nouellarum subscriptione, in laudata Zepernickiana collectione*, videtur non contemnenda coniectura esse, eum circa hoc tempus de colligendis in vnum corpus nouis legibus in sui gloriam ac reipublicae commodum cogitasse, et, quemadmodum olim ex antiquis suis constitutionibus Codicem Iustinianum, sic ex recentioribus Codicem legum Nouellarum confecisse; imitaturum eare Imperatorem Theodosium iuniorem, quem alias in iure emendando ac enucleando sibi ad aemulandum proposuerat. Constat enim,

enim, eundem Theodosium, Codice suo absoluto, Nouellarum suarum ac Valentiniani constitutionum syntagma adiecisse.

Ceterum quo lubentius HOMBERGKIO in eo adstipulamur, quod ea Nouellarum collectio, quam sub titulo nouem Collationum hodie Corpori Iuris adiectam videmus, non illa sit a Iustiniano profecta, quod perperam PETR. A LVDWIG *in vita Iustiniani* p. 246. not. 199. credit, eo certius persuasum habemus, fuisse olim aliquam nouellarum constitutionum Iustinianearum compilationem, cuius ipse ille auctor fuerit. Id confirmant in primis testimonia historica ab HOMBERGKIO, ex Theophane, Landulpho Sagace, Cedreno, Malala, atque Harmenopulo prolata, qui, etsi non sunt *σύγγραφοι*, remoti potius per aliquot secula a Iustiniani aevo, tamen non per hoc solum omni fide et auctoritate destituuntur. Etenim hic non agitur de aliquo facto historico, cuius memoria mox praetereat, et de quo viri longa aetate inferiores, tanquam de facto praesenti testimonium dicere vix queunt, verum de libro aliquo, qui per Iustiniani quondam operam lucem vidit, quique sine dubio eo tempore, quo testes isti scribebant, adhuc exstabat, ac manibus palpari poterat. In primis haud leuis vis testimonio HARMENOPVLI inesse censenda est, quippe qui, iudex Thessalonicensis et homo in iurisprudencia Iustiniana peritissimus, omnino praesumendus est, etiam in historia huius iuris sic versatus fuisse, vt in tantum errorem, qui ipsi imputatur, non facile fuerit casurus. Idem dici potest de Mich. Attaliota, cui 10. DAN. RITTER *in notis ad Heineccii hist. iur. L. I.* §. 396. eandem nobiscum sententiam, etsi contenta Pauli Diaconi, Agathiae et Cedreni auctoritate, adoptans, praeter Imp. Leonem

Leonem, testimonium denunciat dicenti: *ναρὰς περὶ ἡμῶν ἐν ἰδιό-
ζοντι βιβλίῳ*, qui iudex et proconsul credendus est hunc librum in
manibus habuisse, quod etiam de Imperatore Leone iudicat idem
RITTERVS; quamvis ipsa eius citata verba: *Nouellis constitutionibus
quas elaborauit, suum quoque locum dedit*, aequae ac *Matthiae
Blastaris*, ab HOMBERGKIO quamvis dubitanter allata: *Nouella
Constitutiones composuit, et singularem locum illis attribuit*, magis de
destinato ipsis certo in scriniis imperatoriis loco, quod dicitur in
Nou. XXIV. cap. 6. *in sacro laterculo ponere, cf. eund. RITIER. l. c.
p. 536.* quam de nouellarum legum collectione et *μονοβιβλῶν* accipi
posse videantur.

Quod porro ad loca a Viro celeberrimo ex Nouella XXV.
Hanc itaque legem sacrarum nostrarum constitutionum libro inseri curauimus,
nec non ex vicefima sexta: *Hanc legem sacrarum nostrarum
Constitutionum lectio omnibus ostendet, quia et hanc inter eas scribi iussimus,*
adducta attinet, vtrique aliqua difficultas inest, propterea,
quoniam ob adhibitum tempus perfectum videri possent editae esse
demum post confectam nouellarum, de qua agimus, editionem,
et tamen ipsi iam insertae esse prohibentur. Hoc autem si factum,
adeoque ipsis iam legis vniuersalis vis fuisset, quid
opus erat, eas adhuc Praefecto Praetorio obedientiae causa mittere?
Suscipiamur itaque, has vel alias quasdam nouas constitutiones
Iustinianum tum conscripserit, dum in ipsa promissa olim
congregatione edenda versaretur, ita vt, quoniam haec nondum
confecta et absoluta esset, necesse quidem esset eas mittere iis,
quibus destinatae erant, at nihil impediebat, simul mentionem
facere olim promissi nunc adimplendi; id quod clarius adhuc
patet ex verbis nouellae vicefimae quartae: *Hanc vero legem liber
legum*

legum continebit, quae rem non diu praeteritam, verum mox futuram indicant.

Quo nomine autem vel titulo Iustinianus suam collectionem insigniuerit, dubium videri possit, saltem si ad nomina in auctoribus supra citatis obuientia attendamus, in quorum vno Codicem Nouellum, in altero Codicem Nouellarum, rursus in alio *Constitutiones Nouellas* inuenimus. Nobis haec vltima appellatio vera esse videtur, quippe quae non solum cum CEDRENI supra allegati verbis: *νεγὰς διατάξεις ἐκάλησε*, verum etiam cum nomine conuenit, quod futurae collectioni suae indere ipse Imperator *Const. de emend. Cod. §. 4.* pollicitus erat, atque adeo cum titulo, quo IULIANVS opus suum condecorauit. Neminem enim latet, IULIANVM, Antecessorem Constantinopolitanum, proxime post Iustiniani obitum nouellarum Iustinianearum, prius ab se latinitate non ineleganti donatarum, Epitomen confecisse, cui in omnibus editionibus, et in ea quoque, quam fratres Pithoei ex Codicibus MStis edidere, in fronte titulus est: *Nouellae Constitutiones Imp. Iustiniani.*

Dum mentionem facimus Epitomes Nouellarum Iustiniani a Iuliano confectae, non possumus nos cohibere, quo minus aliquam coniecturam proferamus, forte a verisimilitudine non plane alienam, certe talem, quae nouam sententiae Hombergkianae probabilitatem afferre possit. Scilicet saepe mirati sumus, quomodo factum sit, vt, cum hodie certo sciamus, Imperatorem Flauium Iustinianum centum et duo de septuaginta, vel secundum alios CLXX. nouellas constitutiones confecisse, connumeratis paucis, quas sunt qui Iustino vel Tiberio tribuunt, B. G.

B

STRVV.

STRVV. *hist. iur. C. 3. §. 9.* id, quod nemini, qui Corpus iuris ciuilis hodiernum inspicit, incertum esse potest, tamen modo dictum Iulianum, antecessorem Constantinopolitanum, ipsi Iustiniano coaeuum, paucis post eius obitum annis nonnisi centum ac viginti quinque, vel ad summum CXXVIII. computatis tribus in editione PITHOEURVM recens adiectis, in epitomen redelegisse. Initio in eam sententiam incidebamus, Iulianum forte librum suum eo tempore scripsisse, dum nonnisi CXXV. nouellae Iustiniani in lucem emissae essent. Sed reicienda erat haec opinio, cum tempore editae huius epitomes a singulis historiae iuris scriptoribus, HEINECC. *hist. iur. L. I. §. 403.* B. G. STRVV. *hist. iur. c. 3. §. 11.* BACH. *hist. iur. L. IV. c. I. §. 19.* in annum DLXX. ponatur, qui diem Iustiniani supremum quinquennio superat: adeoque poterat, si vellet, singulas Iustiniani post repetitae praelectionis Codicem emissas nouellas latine reddere atque in breuius contrahere. Quapropter, quidnam aliud a veritate non in totum distans, de illa re per coniecturam effici possit? videamus. Primo hoc nobis concedi volumus, in quo neminem forte difficilem reperiemus, Iulianum, dum nouellarum Iustinianearum interpretationem latinam faceret, aliquam earum collectionem ante oculos ac in manu habuisse. Eum enim laborem vix suscepturus fuisse videtur, si prius ipsi necesse fuisset, singulas Iustiniani post Codicem repetitae praelectionis editas nouellas, in toto orbe Romano dissipatas, et fortassis hinc inde latentes, ingenti labore conquirere. Deinde Iulianus homo priuatus erat, qui Constantinopoli ius profitebatur, alienus a reipublicae gerendae muneribus, vt adeo ipsi aditus non fuisse videa-

videatur ad sacra scrinia, vt ex iis constitutiones, ibi forte asseruatas, sibi compararet. Hoc postremum si factum esset, procul dubio Iulianus non delectum habiturus, sed singularum editarum epitomator futurus fuisset, fortassis mentione quoque, quo studio vel beneficio acceperit, praemissa. Quodsi igitur Iulianus suum latinum nouellarum librum secundum aliquam graecam earum collectionem confecit, sane necesse est, vt talem haberit, quae nonnisi CXXV. nouellas Iustinianas contineret. Quid igitur impedit, statuere, Iulianum ipsam Iustiniani Imperatoris collectionem possedisse, quam, nisi metus esset, nimiae in coniectando audaciae accusari, crederemus ab ipso auctore accepisse, ad vsum scholae iuris Constantinopolitanae, in qua, vt dictum, antecessoris seu doctoris munere fungebatur, et cuius scholae haud paruo studio imperatorem ductum esse, ex Constitutione *Omniem reipublicae* §. 7. ad antecessores patet. Hoc solum igitur conciliari potest, et coniectura elici, cur Iulianus in epitomen redegerit nonnisi CXXV. quia scilicet in manibus habebat editionem a Iustiniano profectam, in qua nec plures continerentur, et quoniam Imperator collectionem eo iam tempore parauerat, quo plures nondum exstarent, vt mox latius docebitur. Profecto haud ambiguum pro nostra sententia argumentum in vltima nouella cum verbis finalibus totius epitomes Iulianae reperisse censemus. Haec vero vltima apud Iulianum nouella his solis verbis continetur: *Constitutio CXXV. Quam iam videro conscripsisse in regia ciuitate*; quibus mox subiicitur: *In eadem constitutione finiuntur Nouellae Constitutiones, quae post Codicem diui numinis Iustiniani promulgatae sunt.* Quis est, qui in priori oratione

non audiat loqui ipsum Imperatorem, in posterioribus vero epitomatore Juliano? Hic enim dicere non potuisset: *videor conscripisse*, sed dicere debebat: *videtur* (Iustinianus) *conscripisse*, quemadmodum in altera oratione Imperator dicturus fuisset, *diui numinis nostri*, haud vero *diui numinis Iustiniani*. Quid igitur luculentius, quid clarius, quam in exemplari nouellarum, ex quo Iulianus epitomabatur, ipsum Iustinianum in propria persona locutum fuisse, seu, quod idem, illum *μνοβιβλων* ab ipso eo profectum fuisse, et Iulianum, dum haec verba suae versionis insereret, descripsisse verba ex libro ab ipso edito. Quod autem ad dicta Iuliani verba attinet, iterum perspicuum est, iis id significari: in constitutione ultimo loco commemorata, antea Constantinopoli conscripta, desinere etiam in exemplari ante oculos posito nouellas Iustiniani, post Codicem repetitae praelectionis promulgatas. Siue igitur dictis verbis: *quam iam etc.* indigitetur, vt nobis videtur, nouella inter collationes centesima quadragesima tertia, non minus conscripta, ex rationibus CUIACII L. 18. *Obs.* 2. *not.* 3. atque ad hanc Nouell. in edit. *Corp. iur. van Loewen* Constantinopoli anno DXLVIII. siue, quemadmodum annotatum est in Pithoeorum editione, centesima quinquagesima, procul dubio haud multo post hanc edita, cumque nulla sit alia inter Iuliani epitomatas, quae annum DXLVIII. excedat, probabile est, illum eius Imperatoris archetypum, atque exemplar, ex quo post huius obitum versionem suam et interpretationem Iulianus conscriberebat, editum fuisse haud multo post dictum annum DXLVIII. vnde confestim apparet, magnum errorem errasse supra nominatos Attaliam et Blastarem, quando Iustinianum suam Nouellarum colle-

collectionem per Tribonianum procurasse dicunt, qui tamen iam anno DXLV. decessit, HOFFMANN. *H. I. T. I. L. II. c. 2. §. 1. not. a.*

Sine dubio lectores nostri obseruabunt, Iulianum dicere: *In hac constitutione finiuntur Nouellae constitutiones*, quae verba, si velint, comparent cum sequenti loco CEDRENI ab HOMBERGKIO allegato: *τοὺς παλαιούς νόμους ἀνεύρασε, ποιήσας μὸνὸ βιβλὸν, ὁ καὶ ΝΕΑΡΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ἐκάλεσε*, et dicant nobis, numne probabile sit, minus, Iustinianum ipsum Nouellas suas sub hoc titulo edidisse? Cur vero et quando haec ipsius auctoris collectio interierit, sub incertitudine latet; quamuis haud alienum sit credere, tum epitomen Iuliani cum traditione latina, tum aliam sequenti acuo secutam, *κατὰ πῶδα* factam, qua nos hodie vtimur, ipsam auctoris collectionem graecam successu temporis obscurasse. Saltem operis Iulianei diu tanta auctoritas fuit, vt hoc, non ipsae Imperatoris nouellae, tam iure canonico, quam ab interpretibus allegarentur, vt docuit BOHERIVS *apud Pithoeos lib. cit.* HOFFMANNVS *Hist. Iur. T. I. L. II. c. 2. §. 13. not. f.* et RITTERVS *ad Heinec. hist. iur. L. I. §. 403.* Postremo addendum est, nostram sententiam non omni doctorum consensu destitui, quorum cum HOMBERGKIVS nullum nominauerit, nos praeter supra laudatum RITTERVM duos saltem appellemus, alterum decimi sexti, alterum nostri seculi. Ille est ANDR. ALCIATVS celeberrimus ICTUS, qui in primis nostrae de Iuliano opinioni fauens, *Parerg. L. II. c. 46.* ita scribit: *Liber nouellarum Iustiniani editus graeco sermone, sed compendiosus et stilo, ut tum tempora ferebant, non ineleganti. Qui liber adhuc exstat, et nouellae titulo circumfertur, dubio*

procul legitimus ipsius Iustiniani partus. Alter est decus quondam nostrae academiae IO. AVG. BACHIVS, qui *hist. iur. L. IV. c. I. §. 21.* sic ait: *Novellarum collectionem aliquam ab ipso Iustiniano factam esse, quamvis plerique viri docti negent, propius vero videtur.* Vtinam utriusque placuisset, rationes suas addere.

At haec de ista re satis dicta sunt. Redeat nunc oratio nostra ad id, unde initium cepit, nempe ad nominatos in titulo praenobilissimos candidatos, quorum singuli, ut mos est, de acta hucusque vita sua exposuere. Et primo quidem audiamus

VIRVM PRAECLARISSIMVM
CAROLVM AVGVSTVM BREHMIVM

L I P S I E N S E M

ADVOCATVM IMMATRICVLATVM ET IVRIS VTRIVSQVE
BACCALAVREVM

Lucem adspexi in hac urbe patria die xx. Septembr. MDCCCLXII. patre CAROLO FRIDERICO, Iuris utriusque Doctore, et mercatoribus Lipsiensibus caussarum patrono, matre ERDMUTHA SOPHIA, e gente DATHIA; utriusque parentis morte praematura mihi erepti cineres pie veneror, gestio tamen, per diuinam benevolentiam mihi superstitem esse matris fratrem, IOANNEM AVGVSTVM DATHIVM, S. S. Theologiae Doctorem, Linguarum Sanctarum P. P. Senioremem Academiae, auunculum et susceptorem omni maximo pro tot atque tantis in me collatis beneficiis pietatis cultu prosequendum, cui ut Deus vires valetudinemque largiatur, ut reipublicae litterariae diu sit ornamento, mihi vero praesidio atque felicitatis fulero, precari non desino. Prima religionis atque litterarum principia TAGII et HUNDII domesticae institutioni, qui posterior nunc ecclesiae Leutschensi praest, et cuius singularem fidem expertus sum, debentur. Litteris humanioribus, quibus
iue-

iuuenilis aetas instrui solet, sub auspiciis inclyti HOFMANNI, Collegae III. in Schola Thomana, operam dedi, donec a. LXXIX. b. ZOLLERO fascēs gerente, ad Academiam accederem. Iam vero primum graecarum et latinarum linguarum excolendarum causa REITZII, MORI et utriusque ERNESTII scholas frequentavi, in historiae studio b. BOEHMIVM, WENKIVM atque HILSCHERVUM sequutus sum, Philosophiae praecepta CAESAR et PLATNERVS mihi tradiderunt, in mathematicis HINDENBURGIVM, in physicis b. FUNCKIVM praeceptores habui. Acuratiorem Saxoniae Electoralis notitiam ab ARNDTIO accepi. Deinde propius animum appellens ad Iurisprudentiae studium, in iure ciuili addiscendo WOLLIVM, qui praeclare de me meritus est, POHLIVM, nec non conuindissimum BIENERVM duces habui, Iuris naturalis cognitionem SAMMETIO deo, in Iure Canonico S. R. DE WINCKLER, qui me singulari patrocinio dignatus est, et Ill. SCHOTTVM audiui, qui posterior etiam disciplinam Iuris Criminalis, Germanici, Saxonicæ Electoralis, nec non iudiciariam formulam mihi tradidit, cuius institutioni praestantissimae, quidquid harum rerum peritiae in me est, omne deberi, non sine gratissimi animi sensu palam profiteor. In iure clientelari RAVIVM et PVITTMANNVM praeceptores nactus sum. In iure publico b. SEGERVUM, in arte relationes ex actis faciendi PVITTMANNVM et KEESIVM, in medicinae legatis studio, quo in primis delectabar, PLATNERVM auctores habere mihi contigit. Praeterea exercitationibus examinatoriis atque disputatoriis WOLLII, STOCKMANNI et BIENERI interfui. Absoluto curriculo academico a. LXXXIII. disputationem: De Probatione ex Libro Mercatoris a me conscriptam, moderante S. R. BAVERO, I. F. I. Seniore, publice defendi. Quo facto, ut primos in iure honores capesserem, Illustrem ICTORVM ordinem adii, qui praelectionibus pro Candidatura publice habitis binisque ex actis speciminibus elaboratis, superato examine pro Praxi et pro Candidatura optimo elogio exornatum Iuris Vtriusque Baccalaureum renunciavi, meque prae caeteris dignum, cui potestas causas in foro orandi concederetur,

deretur, iudicauit. Eodem anno ab Amplissimo Senatu Lipsiensi, Magnifico WENDLERO tunc prima vice fastes consulares tenente, cuius singularem munificentiam atque benevolentiam in me non possum non debitis laudibus celebrare, Notarius creatus et a supremo regimine, quod Dresdae est, confirmatus, nec multo post confectis atque probatis pro praxi iuridica speciminibus in numerum Aduocatorum per Serenissimi Principis benignitatem receptus sum. Ad altiora progrediens, a. LXXXVI. praelectionibus pro Licentia recitatis, examen rigorosum subiit. In quo cum Illustris Ordinis suffragia tulissem, nuper vero d. XVII. Iulii c. a. dissertationem: De Delictis Exceptis publice defendissem, explicatis insuper e cathedra iuridica Cap. 9. X. de Praescript. nec non L. 7. C. de Acquir. et Retin. Possessione, eundem Ordinem Illustris, ut summos in Iure honores consequerer simulque, albo Doctorum ad Facultatem adscriberer, supplex adii.

Hunc sequatur

VIR PRAECLARISSIMVS
CHRISTIANVS GOTTLIEB HAVBOLD

DRESDENSIS

ARTIVM LIBERALIVM MAGISTER ET IVRIS VTRIVSQVE
BACCALAVREVS

Patrem habui GEORGIUM GOTTLIEB, qui, Electorali Museo instrumentorum artis physicae et mathematicae praefectus, suscepit me Dresdae, anno MDCCCLXVI. e IOANNA SOPHIA BAETKIA, quibus quidem parentibus nullo modo meliores meae amantiores nasci me potuisse, gratissimo animo profiteor. Postquam pater, factus in hac litterarum vniuersitate Professor Physices, anno LXXI. Lipsiam transmigrauerat, primam statim pueritiam meam dedit erudiendam KEILIO, nunc A. M. Insequens annus orbauit me

patre,

patre, viro optimo, cuius, manes mecum boni omnes lugent: neque potuis-
 sem equidem tantae calamitatis maius experiri lenimentum, quam quod, qui
 patrem dilexerat BOEHMIVS, obtulit se mihi tutorem. Nam ab hoc ea
 cura et liberalitate habitus sum, ut, perdidisse me patrem, doluerim tantum,
 non et fenserim. Omnium autem BOEHMII beneficiorum illud maxime prae-
 dico, quod ab eo in disciplinam traditus sum HELDIO, A. M. qui nunc in
 Schola Nicolaitana docet: cui in primis a me deberi profiteor, si quid in lit-
 terarum studiis profecerim. Institutus sum autem ab anno LXXIII.
 etiam publica disciplina scholae Nicolaitanae, ubi praeceptores gradatim
 habui FORWERKIVM, BEHRINGERVM, b. HVBSCHMANNVM, FORBI-
 GERVM et MARTINIVM, quorum omnium valde laudo operam atque huma-
 nitatem, MARTINII autem in primis, Rectoris, et FORBIGERI, Conrecto-
 ris, fauorem et benevolentiam. Quo tempore abiturus e schola eram, quanto
 grauius me vulneravit mors BOEHMII inopinata, tanto salubrius sanatum
 id vulnus partim, quod tutela aetatis meae suscepta est a KRAVSIO, Medi-
 cinae Doctore ac Professore, quem ob merita grati animi voluntate remune-
 ror, partim, quod mater circa id tempus concessit in matrimonium VDALR.
 CHRISTI. SAALBACHII, qui nobilem officinam typographicam in hac urbe
 exercet, cuius vitrici magnam erga me amoris benevolentiam semper sum ex-
 pertus. KRAVSII horiatu cuius Academicus factus anno LXXXI. b. CLO-
 DIO Rectore Magnifico, philosophiam colui ductu SEYDLITII, PEZOLDI,
 PLATNERI, WIELANDI; graecos et latinos auctores interpretantibus ad-
 sedi MORO, A. GV. ERNESTIO, b. CLODIO et REIZIO, cuius in me huma-
 nitatem mirifice praedico. In mathematicis praeciuit mihi GEHLERVS, Cu-
 riae supremae prouincialis Adfessor, et urbis nostrae vir senatorius; in hi-
 storis autem WENKIVS, BECKIVS et WIELANDVS. Ad iurisprudentiam
 delatus institutus sum in Encyclopaedia iurium a STOCKMANNO, in iure
 naturali et publico vniuersali a SAMMETO, sene venerando, quem potuisse
 me sequi magistrum, mihi met ipse gratulor. Iuris ciuilibus praeceptores fue-
 runt

runt mihi praeter eundem SCHOTTVS, rerum mearum magnus fautor, qui et consiliis et ope plurimum me adiuuit, BIENERVS et b. HEBENSTREITVS; historiae iuris litterariae SAMMETVS, nec non artis interpretandi idem et RICHTERVS, cuius in me beneficia magni facio. In iure ecclesiastico sequutus sum SCHOTTVM, in iure Germanico et criminali eundem, in feudali BIENERVM, in cambiali PVITTMANNVM, in Saxonico IO. AD. THEOPH. KINDIVM. Doctrinam rei iudicariae tradidit mihi tum idem KINDIVS, tum in scholis peculiaribus Vir Generosissimus et Summe Reuerendus, DE WINCKLER, cuius patrocinium incomparabile mihi contigisse tantopere laetor, ut has ipsas litteras publicas cupiam esse publicum meae in fautorem summum reuerentiae ac pietatis monumentum. Denique et in arte relatoria ab eodem Viro Generosissimo sum institutus. Absoluto vitae academicae cursu, postquam mense Nouembri anni MDCCCLXXXIII. ab Amplissimo Philosophorum Ordine magisterii honores impetraueram, defendi non diu post in auditorio ICtorum, praeside Gener. DE WINCKLER, partem priorem libelli a me conscripti, de differentiis inter testamentum nullum et inofficiosum; habitisque sub initium anni sequentis lectionibus iis, quae pro Candidatura vocantur, super Cap. 5. X. de praescript. et L. 3. C. de iure deliber. ab Illustri ICtorum Ordine primam iuris lauream, praevio tentamine, accepi, et omnino ac prae ceteris dignus iudicatus sum, cui facultas causas in foro orandi concederetur, et, reliquis speciminibus defuncto, summi in utroque iure honores conferrentur. Quum deinde eodem anno Notarius publicus Caesareus ab Amplissimo Senatu Lipsiensi creatus atque a supremo Regimine Dresdensi confirmatus essem, vindicavi mense Septembri A. LXXXVI. iura magisterii Lipsiensis disputatione e cathedra Philosophorum superiore defensa, quam de Legibus maiestatis populi Romani latis ante Legem Iuliam scripseram. Mox scholis iuris, in primis civilis, apertis, recitatisque, quas pro Licentia dicunt, lectionibus publicis, super Cap. 2. X. de offic. archidiacon. et L. vn. C. de privileg. vrb. Constantinop. superavi examen, quod vocant, rigorosum;

et,

et, quum exeunte superiore anno RVD. HOMMELIUS, A. M. mihi amicissimus, specimen doctrinae e cathedra Philosophorum edidisset, gratulatus sum illi id ipsum, Commentatione amicorum nomine scripta de ritu obuagationis apud Romanos.

Postquam vero d. x. Iulij huius anni de Consistorio Principum Specimen iuris Romani publici inaugurale publice defendi, et solennes lectiones pro Gradu super Cap. ult. X. de condit. appof. in despons. et L. 13. C. de nuptiis habui: adii Illustrem Ictorum Ordinem precibus obseruantissimis, vt conferret mihi summos in utroque iure honores, quales optima lege tribuuntur, suisque in me meritis adderet hoc fastigium splendidissimum, quod, dum quidem spirare potero, aeterna pietatis memoria colam.

Ex his videant Lectores nostri, vtrumque tempus suum in scholis et academia laudabiliter impendisse, in primis vero omnem studium suum in iurisprudencia addiscenda collocasse, nec non nobilissimae disciplinae pleno potu hausae specimina iam edidisse. Quid igitur mirum, quod nunc etiam eosdem dignis praemiis condecorauimus. Sciant enim Lectores et per haec cognoscant, nos hesterno die in hos doctissimos Candidatos rite ac more maiorum Iura et priuilegia Doctorum iuris vtriusque non solum contulisse, sed etiam spem ipsis fecisse, vt aliquando, ordine ita ferente, in nostro Collegio affideant, atque adeo inter eos Doctores, qui hac spe legitime fruuntur, recepisse. Idque eo lubentius fecimus, quo vnus erat singulorum nostrorum animus, esse hos tales viros, a quibus ob singularem ipsorum eruditionem ac fidem respublica optima quaeque expectare posset. Huius rei in maiorem fidem praeter singulas vniciue datas

diplomatum tabulas, etiam haec scribi et sigillum nostrum ap-
poni curauimus. Dat. Dominica X. post Fest. Trinit. A. C.
1606CCCLXXXVIII.

L I P S I A E

EX OFFICINA SAALBACHIA.

ULB Halle
005 482 992

3

1078

Handwritten text on the left edge of the page, partially obscured and difficult to read.

1788, 4.
1093

ORI
AC RELIQ
LI
DVOBV
CAROLO
AD
CHRISTIAN
AA. LL.
SVMMO
C
QVON
DIE XXVI.
ANIMA

IDICAE
IS
EHMIO
VBOLDO
RO
RES
DI
XVIII

Farbkarte #13

B.I.G.